

Назва конференції – V Міжнародна науково-практична конференція «Theory, practice and science»

Назва секції – Філологія

НОВІТНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ ТА ЇХ МАНПУЛЯТИВНИЙ ВПЛИВ

Ємельянова Олена Валеріанівна,

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри германської філології

Сумський державний університет

o.emelyanova@gf.sumdu.edu.ua

Мова, маючи внутрішню цілісність та єдність, є поліфункціональною системою. «Функції мови розкривають її сутність, призначення, дію. Вони є тими характеристиками, без яких мова не була б самою собою» [1, с.158]. Найважливішими функціями мови є комунікативна (засіб спілкування) і когнітивна (засіб мислення і пізнання). Репрезентативна або номінативна функція як засіб найменування об'єктів і явищ зовнішнього світу корелює з когнітивною функцією.

Номінативна функція мови, безперечно, відноситься до ключових. Все, що відомо індивіду, отримує назву і під цією мовною назвою існує в свідомості мовця, виступаючи посередником між людиною і навколишнім світом.

Номінація (від латинського слова *nominatio*) – це утворення мовних одиниць, що характеризуються номінативною функцією, яка послуговує позначенню і виділенню фрагментів реальності, побудові відповідних уявлень про них у формі слів, словосполучень, ідіоматичних одиниць і пропозицій. Цей термін також використовується для позначення результату процесу номінації – значущої мовної одиниці [2, с.336].

Номінація – це нескінченний процес, оскільки будь-яка мова постійно розвивається. Щоб задовольняти вимоги рушійного прогресу у всіх сферах життя, носії мови вимірюють новітні назви, найменування, послуговуючись рідною мовою. Неспроможність запропонувати терміни чи поняття рідною мовою задля позначення певного явища чи процесу призводить до необхідності запозичувати їх з інших мов.

В наш час дискурс засобів масової інформації відіграє ключову роль в динаміці розвитку української мови, актуалізації широкого спектру мовних та мовленнєвих процесів, визначенні характеру та особливостей сучасного стану мови.

Багато науковців зосередили свою увагу на вивченні запозичень в українській мові. Вони аналізують запозичення в українській мовній картині світу (В.П. Сімонок [3]), досліджують етапи та рівні адаптації запозичень (Л.М. Архипенко [4]), вивчають новітні запозичення та термінологію (Л.П. Кислюк [5]), семантичні та словотвірні особливості новітніх запозичень (І.О. Коробова [6]), аналізують запозичення у певній термінологічній сфері (Н. Краснопольська [7]).

Незважаючи на низку робіт, присвячених дослідженню запозичень в українській мові, ретельного вивчення маніпулятивного потенціалу запозичень проведено не було, що й становить актуальність дослідження, виконаного в руслі антропоцентричної парадигми. Мета дослідження – проаналізувати маніпулятивний потенціал запозичених в українську мову слів, що активно використовуються в сучасному дискурсі засобів масової інформації.

Проаналізований матеріал свідчить, що включення запозичень в українську мову може бути викликане: необхідністю дати назву новітнім предметам, поняттям та явищам; відсутністю відповідної (більш точної) назви в українській мові; необхідністю економії мовних зусиль, коли на заміну розлогії описовій фразі приходиться ємке іншомовне слово; прагненням збагатити українську мову за допомогою більш виразних засобів; сприйняттям іноземного слова як більш сучасного та престижного порівняно з його українським еквівалентом; необхідністю надати чітке визначення конкретного, специфічного слова.

В той же час емпіричні дані свідчать, що цілеспрямоване включення запозичень у сучасний дискурс засобів масової інформації є ефективним інструментом маніпулювання індивідуальною свідомістю та громадською думкою, оскільки внутрішня форма запозиченого слова залишається неясною та розмитою для адресата, вводячи його в оману в процесі сприйняття інформації, відволікаючи від розуміння суті питання, що розглядається.

Дослідження проводилося в межах реалізації проєкту «Номінативна та ідентифікаційна функції державної мови як механізму розвитку людини й нації в аспекті протидії маніпулятивним впливам» наукового напряму «Гуманітарні науки та мистецтво» Сумського державного університету у 2021 році (реєстраційний номер БФ/23-2021).

Список літератури

1. Кочерган М.П. Загальне мовознавство. Київ : Видавничий центр «Академія», 1999. 288с.
2. Телия В.Н. Номинация. *Языкознание*. 2000. С. 336–337.
3. Сімонок В. П. Запозичена лексика в українській мовній картині світу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2014. № 7 (2). С. 250–254.
4. Архипенко Л.М. Іншомовні лексичні запозичення в українській мові: етапи і ступені адаптації (на матеріалі англіцизмів у пресі кінця ХХ – початку ХХІ ст.) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Харків, 2005. 20 с.
5. Кислюк Л. П. Нові англійські запозичення і термінологія. *Українська термінологія і сучасність : Зб. наук. пр.* 2001. Вип. ІV. С. 51– 53.
6. Коробова І.О. Семантичне та словотвірне освоєння новітніх запозичень в українській мові : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01. Київ – Запоріжжя, 2017. 443 с.
7. Краснопольська Н. Запозичення в українській термінології менеджменту. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2010. № 675. С. 125–130.

Ємельянова О.В. Новітні запозичення в українській мові та їх маніпулятивний вплив // Theory, practice and science. Abstracts of V International Scientific and Practical Conference. Tokyo, Japan, 2021. P. 220-221. URL: <https://eu-conf.com/wp-content/uploads/2021/10/Theory-practice-and-science.pdf>